

PASSIE VOOR SALVIA'S

Kwekerijen zijn soms heel moeilijk bereikbaar: ergens in een godvergeten oord, ver weg van de bewoonde wereld. Niet zo voor de kwekerij van Jan De Busschere, die de laatste jaren in Vlaanderen wereldberoemd geworden is door zijn duizelingwekkend mooi aanbod aan Salvia's. Die kwekerij kan je vinden midden in een woonwijk van Assebroek, met een grote parking, en een poortje waardoor je onmiddellijk tussen de rijen planten terechtkomt. Hoe is dat zo gekomen? Daarvoor moet Jan ons een klein beetje geschiedenisles geven:

'In 1986 ben ik hier begonnen in het bedrijf van mijn grootvader, een groentenkweker: die had houten kasjes met sla, tomaten, prei, en hier en daar een enkel eenjarig plantje. Ik heb dat dan overgenomen; alles serres gingen tegen de vlakke, en werden vervangen door aluminium constructies. Het eerste jaar kweekte ik voornamelijk voor de groothandel: sla en tomaten, in combinatie met eenjarigen. Die combinatie werkte uiteindelijk niet zo goed, en toen ben ik begonnen met het beperkte aanbod eenjarigen dat er toen was: de toenmalige 'perkplanten' zoals begonia, fuchsia, geranium,... Hiermee ging ik nog steeds naar de veiling, maar tezelfdertijd heb ik steeds meer particuliere klanten aangetrokken. De thuisverkoop nam steeds meer uitbreiding zodat ik de kweek voor de groothandel volledig kon afstoten. Gaandeweg kwamen er nog wat vaste planten bij in het assortiment, en zo zijn we er stilaan ingerold...'

En vanwaar die liefde voor Salvia's?

'Dat is 10 jaren geleden begonnen. Mijn vrouw heeft familie in Groot-Brittannië en ieder jaar gaan we hen opzoeken, en samen met hen ook tuinen kijken. Op een dag belandden we in Wollerton Old Hall, een prachtige tuin, gesitueerd tussen Birmingham en Manchester. Daar zagen we een heel assortiment Salvia microphylla staan, een 80-tal soorten, en ook in mindere mate, wat Zuid-Amerikaanse soorten. Toen gingen we de tuin in en zagen we alle soorten die aangeboden werden in hun kwekerij, in volle grond geplant staan: dat was werkelijk een openbaring, zo mooi, een 'beauty for ever'!

'Een andere belangrijke tuin is Great Comp Garden, nabij Sevenoaks. De huidige curator van de tuin, nu een Charitable Trust, is William Dyson, die al 20 jaar voor de tuin zorgt en in het bijzonder een met prijzen overladen Salvia-kwekerij uit de grond stampte, die a.h.w. het Europese centrum van de Salvia's geworden is. William Dyson zelf heeft trouwens verschillende goede cultivars op zijn naam staan.'

'Niet alleen met kwekers maar ook met Salvia-verzamelaars van over de hele wereld heb ik goede contacten, en die houden de passie in stand. Zo is er Rolando Uria, een professor/botanicus aan de universiteit van Buenos Aires, Argentinië, die o.a. Salvia 'Amistad' introduceerde en de Brit Robin Middleton. Dat is ook een verzamelaar, die geen kwekerij heeft, maar die wel zaden aanbiedt op zijn website. Die zaden, veelal van Zuid-Amerikaanse Salvia's, komen van Rolando Uria. In ons klimaat zullen die specifieke soorten geen zaad vormen, omdat ze veel te laat beginnen bloeien. Bovendien missen we hier sommige bestuivers, zoals kolibries. De zaden die we hier kunnen verzamelen beperken zich tot de 'microphylla'-soorten, de eenjarigen, zoals S. viridis, S. farinacea, S. coccinea, en de meerjarigen zoals de nemorosa-, sclarea- en pratensis- types. Ook de Aziatische soorten (en enkele Afrikaanse) kunnen wel eens in zaad komen.'

'Sommige van die 'exotische' soorten zijn bovendien steriel, zoals bv. Salvia 'Amistad'. Rolando heeft die bij toeval ontdekt in een kwekerij, het is dus geen hybride, door mensen gemaakt. Er zijn zeker genen van S. splendens en S. guaranitica in deze soort, dat zie je aan de kleur, de grootte van de bloemen en de karakteristieke schutbladen. Op voorwaarde dat hij op goed doorlatende grond of zandgrond staat is hij volledig winterhard. S. 'Amistad' is door al zijn goede eigenschappen: kleur, bloeiwijze, resistentie,... de beste aanwinst van de laatste jaren.'

'Ook voor alle andere Salvia's is het belangrijk om de ideale standplaats te kiezen: in goed doorlatende, liefst kalkrijke grond, en in volle zon of hoogstens halfschaduw. De meerjarige soorten zijn daar ook mee gebaat. Salvia nemorosa, sylvestris, officinalis... komen oorspronkelijk uit Zuid-

Europa en hebben ook een hekel aan natte voeten. Lang geleden kenden de mensen eigenlijk alleen S. officinalis en eventueel Salvia pratensis, de veldsalie. Salie werd aanvankelijk om medicinale redenen in de tuinen gekweekt. (Salvia komt van salvare, wat 'genezend helen' betekent.) Vooral voor aandoeningen van de luchtwegen schijnt salie doeltreffend te werken. En dan spreken we nog niet van de culinaire eigenschappen... Zo gebruikt chef-kok Sergio Herman de bloemetjes van bv. Salvia 'Hot Lips' als eetbare bordversiering...'

Wat zijn je persoonlijke favorieten?

'Uiteraard moet ik hier S. 'Amistadt' vermelden, maar ik vind de Salvia involucrata, en dan vooral de eerste cultivar, 'Bethellii', zeer goed. Die staat al jarenlang in de tuin en is volledig winterhard. Hij komt wel laat in bloei, meestal in juli, maar dan bloeit hij onvermoeibaar door tot aan de vorst. Het is een heel robuuste plant die ook nooit omvalt. Persoonlijke favorieten zijn voor mij natuurlijk ook mijn eigen microphylla-cultivars, die ik geïntroduceerd heb: Er staan trouwens weer enkele nieuwelingen in de serre te wachten op goedkeuring(door onszelf), en dan kunnen we die vermeerderen.'

Als ik de best verkopende, de meest populaire moet vermelden, kom ik natuurlijk bij de microphylla-soorten uit, in alle kleuren, van de zuiver wit bloeiende tot de donkere 'Nachtvlinder'. Die zijn bovendien zeer uitgebreid toe te passen: in potten zowel als in volle grond.'

Naast de kweekserres staan alle bloeiende planten bij mekaar, in afwachting van de verhuis naar de verkooptafels, waar de bezoekers ze kunnen uitkiezen, met de nodige informatie erbij. Daar ook staan een massa voorbeeldplanten, om de soorten in volle glorie te kunnen zien alvorens een keuze te maken. Maar op die wachtbedden is het de overdaad aan kleuren die je van de sokken blaast. Het zijn meestal microphylla- en jamensis-hybriden, 'onze snoepjes' zoals Katrien, Jan's vrouw ze noemt, die deze herfst nog zo'n kleurige bloei tentoonspreiden. Ook in de tuin van Jan en Katrien, enkele straten verderop staan de Salvia's te pronken tussen andere vaste planten. Zo staan er twee exemplaren van Salvia 'Amistadt', die door de zachte winter bleven doorgroeien tot ze een respectabele hoogte van 2 meter bereikt hebben en nog steeds volop bloeien. Wie zei daar dat er na de zomer niets te beleven valt in de tuin?

Wat zijn de 'mislukkingen', de minder mooie, de minder sterke....?

'Er zijn geen lelijke Salvia's, maar met de echte winterbloeiers kan je eigenlijk niet veel beginnen; die zijn enkel geschikt voor wintertuinen, orangerieën,... maar als je geluk hebt met een zachte winter kan je een mooie bloeiende plant buiten zetten in februari-maart. Eigenlijk zijn dit salvia's voor fervente verzamelaars: Mexicaanse en Zuid-Amerikaanse soorten die dan ook nog weinig bekend zijn, zoals S. leucantha, S. concolor; S. gesnerifolia, S. africana-lutea, ...

Moeilijke planten zijn ook de salvia's voor de 'gravel garden', voor rotstuinen en super droge habitats. Ook de grijsbladige soorten zijn niet zo gemakkelijk over te houden en te vermeerderen: zij houden helemaal niet ons vochtig klimaat en donkere luchten. Stekken moet je doen met een hielkje en het slaagpercentage is ongeveer 10%, zodat je eigenlijk beter kan zaaien. Dit is bv. Het geval met Salvia apiana, een mooie grijsbladige met sterk aroma, die gemakkelijk bloeit en zaad vormt.'

Kun je ook salvia's vermeerderen in vitro?

'Ik koop nooit jonge planten die in vitro vermeerderd zijn, want dat zijn 'labo'-plantjes(waar ik niet veel vertrouwen in heb), en ik weet trouwens niet zeker of er Salvia's in vitro vermeerderd worden. Ik koop enkel jonge plantjes die gescheurd zijn, om mee verder te kweken. Mijn motto is: scheuren, stekken, zaaien, ook voor vaste planten.'

Stuur je planten op, bijvoorbeeld naar Frankrijk of elders in Europa?

'We verkopen enkel aan particulieren, niet aan de groothandel, en we verzenden nooit planten. We hebben geen webshop, iedereen komt zelf zijn planten hier halen, of op een van de tuinbeurzen waar

we aanwezig zijn. Onze Salvia's staan meestal in 2 L-potten, en dat is veel te duur om op te sturen, en bovendien weet je niet in welke staat die planten bij de klant aankomen'.

Eigenlijk telt dit ook voor alle planten: koop steeds planten bij een kweker met kennis van zaken, die genoeg advies geeft, dat is de beste garantie om je planten een lang leven te geven, tot ieders tevredenheid. Jan en Katrien komen met hun planten ook op tuinbeurzen, in voor- en najaar, waar ze steeds alle nodige uitleg geven aan alle liefhebbers. De data van die tuinbeurzen kan je terugvinden op hun website, die trouwens ook een bron van informatie bevat over elke soort, met foto's.

Wanneer neem je stekken van salvia's om te vermeerderen?

'De beste tijd is het voorjaar, en dus niet augustus zoals wel eens beweerd wordt. Dan heb je een betere beworteling, er is meer licht en de dagen zijn langer. In augustus gestekte planten zijn soms te laat beworteld om nog in potten uit te planten en de jonge stekjes overhouden in de winter brengt teveel risico's met zich mee, vooral voor uitdroging.'

'In het voorjaar gestekte planten kunnen vlug opgepot worden, en dan worden ze een eerste keer ingekort, tot op 1/3. Dat gebeurt best rond half april, als het risico op de strengste vorst voorbij is. Insnoeien geeft mooie compacte planten, en niet die slordige exemplaren die naar alle kanten uitsteken. Salvia microphylla is een halfheestertje, dat bij strenge vorst helemaal invriest en nadien nieuwe scheuten maakt vanuit de grond. Als het niet te koud geweest is, komt er jong schot onderaan het oude hout, en dan is het tijd om in te snoeien. In feite moet je een paar keer in het seizoen snoeien en in de zomer, als hij mooi in bloei staat, van je hart een steen maken en nogmaals snoeien. Natuurlijk moet je nu niet meer tot op 1/3 insnoeien, enkel wat 'fatsoeneren'. En niet te vergeten, na elke snoeibeurt: bijmesten!'

Wat is de beste voeding voor Salvia-planten?

'Kalk (maerl) is natuurlijk altijd goed, maar ook een samengestelde meststof met veel potas, en geen stikstof. Tomatenmeststof voldoet zeer goed, en ook de klassieke bloeimest voor Pelargonium en balkonbloeiers. Roze korrel is uit den boze en ook Osmocote is niet geschikt, enkel in de beginfase, bij het oppotten. Samengevat: elke week vloeibare bloeimest en wat kalk houden bloeiende salvia's gezond en rijkbloeiend. Ook af en toe wat Buxusmeststof kan wonderen doen.'

Waar groeien salvia's het best?

'Ze hebben goed doorlatende grond nodig, met genoeg compost en kalk eraan toegevoegd. Voor alle half winterharde soorten, zoals S. microphylla e.a., heb je toch een beschutte tuin nodig, beschermd tegen de koude Noord-Oostenwind, en zonder risico voor 'natte voeten'. De meeste soorten staan liefst in volle zon, hoewel er uitzonderingen zijn. Een gouden regel wat betreft de standplaats: hoe groter het blad, hoe meer schaduw ze verdragen. S. involucrata doet het heel goed op een licht beschaduwde plek, niet in de felle zon.'

'Ook de zogenaamde winterharde planten vragen een aangepaste verzorging en een specifieke standplaats: met S. pratensis, sylvestris en nemorosa zal je geen problemen ondervinden, zolang ze maar in goed gedraineerde grond staan. S. officinalis daarentegen vraagt wat meer aandacht: dat is een Mediterane plant, en met wintertemperaturen van minder dan -10° C. zal die het moeilijk hebben. Daarom moet je deze in extra doorlatende grond planten, zodat de wortels nooit nat blijven.'

S. argentea, met de mooie grijsviltige bladrozet en S. sclarea, een imponerende tweejarige, bekend omwille van zijn specifieke aroma, zijn tweejarigen, die best wel wat vorst kunnen verdragen, maar een hekel hebben aan teveel nattigheid in de winter. Uiteraard worden deze soorten best in goed doorlatende, zelfs droge grond geplant, maar een laag kiezels rond het bladrozet verhindert ook wel dat eventueel stagnerend water de planten doet rotten. In de winter een afdakje maken om deze planten droog te houden is dan weer voor fanatieke liefhebbers....

En hoe moet je salvia's overwinteren?

'Bladverliezende soorten, zoals *S. patens* (wortelstokken), kan je uit de grond of pot halen en droog overwinteren. *Microphylla*-soorten kan je binnen overwinteren, maar: de planten moeten zo lang mogelijk buiten blijven! Desnoods kan je de potten wat beschut, in een hoekje tegen de gevel zetten, als het even een paar nachten kouder wordt. Als het dan uiteindelijk kouder dan - 10° C wordt kan je ze een tijd binnen zetten, maar nooit te lang. De combinatie van het teveel of te weinig water, gebrek aan licht, enz. verzwakken de plant zodat die een gewild slachtoffer wordt van luizen, witte vlieg, enz...'

'Zuid-Amerikaanse en Mexicaanse soorten moeten natuurlijk binnen overwinteren, niet noodzakelijk in een verwarmde serre, maar wel vorstvrij. Het allerbelangrijkste is echter het licht, dus een garage, tuinhuis, groot keukenraam is zeker niet voldoende. In de winter is er al zo weinig licht dus geldt hier ook de regel: zo laat mogelijk naar binnen...'

'Vóór de winter moet je niet knippen aan de planten, want al wat aan de plant blijft vormt een bescherming tegen koude en wind.'

'Om planten buiten, in volle grond te beschermen kan je ook een mulch voorzien rond de planten: wat takjes, stro, ... maar geen bladeren, want die geven teveel zuur af en dat is zeker niet goed.'

Wat is, naast *Salvia*'s, je tweede passie?

'Laten we beginnen met de planten: dat zijn niet de vaste planten in ons assortiment, maar de eenjarigen. Ik beperk mij wel tot het stekperkgoed, zoals *Euphorbia 'Garden Frost'*, *Sanvitalia*, *Bidens*, *Begonia*, ... Die zijn allen zo sterk en hebben zo'n lange bloeitijd, dat ze helemaal niet meer te vergelijken zijn met de vroegere perkplanten. Kijk maar hoe lang *Sanvitalia* al aan het bloeien is, en hoe mooi hij er nu (september) nog bij staat.'

En behalve planten?

'Tuinreizen en.... Spaanse les volgen! Om naar Argentinië op reis te gaan wellicht....'

(kaderstuk 1)

Minder gekend maar de moeite waard

Salvia carduoacea is een mooie maar moeilijke eenjarige, uit zaad op te kweken, met zeer stekelig, grijsgroene bladrozet en stekelige bloemhoofden, zacht lilablauw. Een warme zomer en droge grond is absoluut nodig voor een gezonde groei en rijke bloei.

Salvia glutinosa, de kleverige salie, is inheemse in Europa en Azië. Deze grote (1 m) vaste plant met grote zwavelgele bloemen voelt zich thuis in natuurlijke tuinen en bosranden, want hij verdraagt een beetje schaduw. Goed winterhard.

Salvia sinaloensis, een lage soort, uit de staat Sinaloa, Mexico, met zeer decoratief donkergroen tot paarsgroen blad, waartegen de diepblauwe bloemen mooi uitkomen. Niet winterhard.

Salvia cacalifolia komt ook uit Midden-Amerika en is dus niet winterhard. Door zijn sierlijke, overhangende groeiwijze, en groot klimopvormig blad en felblauwe bloemen tijdens de hele zomer, is het een perfecte plant voor grote potten.

Salvia corrugata, afkomstig uit de Andes, Zuid-Amerika, is een opvallende struik met kobaltblauwe bloemen boven diepgroen blad met grove textuur. Niet winterhard.

Salvia jurisicii is een half winterharde éénjarige plant, afkomstig uit het Zuidelijk Balkangebied, met zeer fijn vertakte, behaarde stengels en bladeren, lavendelblauwe bloemetjes. Bloeit al heel vroeg (juni) en blijft relatief laag (max. 40 cm).

Salvia namaensis is relatief winterhard, hoewel afkomstig uit Zuidelijk Namibië en Namaqualand (Z.-Afrika). Het is een bijzonder laag groeiend en rijk bloeiend plantje met zeer sterk ingesneden, ietwat verkreukeld blad en talrijke zeer lichtblauwe bloemetjes. Zeer aromatisch.

Salvia reptans, komt uit Texas en is daar immens populair, niet in het minst omwille van de sterke aantrekkingskracht voor bijen. Het is een grote, bossige plant met afwijkend, zeer fijn verdeeld blad en lange soepele aren met kleine diepblauwe bloemetjes in de nazomer. Goed winterhard.

Salvia splendens 'Van houtteii' e.a cultivars van de originele voorvader van onze klassieke perkplantjes: grote plant (tot 1,5 m) met glanzend donkergroen blad, mooi in halfschaduw.

Salvia taraxacifolia, met het bladrozet van paardenbloemen, heeft een lekker citrus-aroma en lichtblauwe bloemen. Afkomstig uit het Atlasgebergte, in Marokko, is de plant is zeer droogte- en hittegevoelig.

(kaderstuk 2)

Eénjarigen, eenvoudig zelf te zaaien

Salvia algeriensis, eenvoudig ter plaatse te zaaien in april/mei. Lage plant (40 cm) met talrijke blauw met witte bloemen, lekker aroma.

Salvia viridis, nog altijd één van de meest populaire en meest eenvoudig te zaaien salvias': ter plaatse, in april/mei, met bovendien een goede uitzaai. Populair door de roze, witte of blauwe schutblaadjes die lang aan de plant hangen. Voorheen lange tijd bekend als *S. horminum*.

Salvia coccinea, komt uit Midden-Amerika en is daar een vaste plant, maar in ons klimaat als éénjarige gemakkelijk te zaaien. Vóórzaaien in april in een warme serre geeft lang bloeiende planten, prachtig in potten en in boeketten. Vele cultivars verkrijgbaar.

Salvia farinacea, de meelsalie genoemd omwille van de grijze ahw. bepoederde aren, met blauwe of witte bloemetjes tijdens een zeer lang seizoen (kampioen van de langst bloeiende salies!). Zeer bruikbaar in boeketten, ook droogboeketten. Vele cultivars verkrijgbaar.

Salvia splendens, overbekende perkplant (de klassieke rode zijn nog altijd mooi als ze goed gezelschap hebben!). De bijzonder lange bloeitijd is ook hier een troef, en ook de vele nieuwe kleuren die nu beschikbaar zijn. Kan ook in halfschaduw groeien en bloeien.

(kaderstuk 3)

Tips voor de verzorging van half winterharde soorten (zoals *S. microphylla*-soorten...)

- Stekken in het voorjaar
- Stengels een eerste keer insnoeien om een goede vertakking te bekomen (half april, na het oppotten)
- Tweede maal insnoeien na 15 mei
- Laatste snoei in juni/juli voor een uitbundige herfstbloei
- Bij elke snoeibeurt, bijmesten met kalk, meststof zonder stikstof, met veel potas
- Planten in potten elke week bijmesten met vloeibare bloeimest
- Niet te vroeg naar binnen (enkele nachtvorsten kunnen geen kwaad)
- Zo vroeg mogelijk afharderen om op tijd buiten te kunnen zetten

(kaderstuk 4)

Salvia's in de bijen- en vlindertuin?

Bijen en hommels houden veel van Salvia's; vooral in de nazomer en herfst vinden ze daar genoeg honing en nectar, als er in de rest van de tuin niet veel meer te halen valt. Een opvallende gast is de Kolibrievlinder, van de familie pijlstaarten, die zijn lange tong kan uitrollen om diep in de bloemkelk nectar te halen, en daarbij lange tijd, zoals een kolibrie, vóór de bloem in de lucht kan blijven hangen.

(kaderstuk 5)

Salvia's in boeketten?

Eigenlijk kunnen alle bloemen van Salvia in het boeket, maar er zijn toch enkele soorten die opvallend mooi zijn, vooral omdat de bloeiaren mooi kunnen indrogen: *Salvia leucantha*, *Salvia confertiflora*, *Salvia farinacea*, *Salvia viridis*.

Inspirerende websites:

www.salvias.com.ar/

www.robinssalvias.com/

www.greatcompgarden.co.uk/

www.fleursetsenteurs.com/

Boeken:

Le monde des sauges – Cathy Bernabé

La connaissance des sauges – Christian Froissard

Au pays des sauges – Bernard Bertrand – ISBN 2-9507811-9-5 (1998)

A Book of Salvias – Betsy Clebsch – ISBN 0-88192-369-9 (1997)

The New Book of Salvias - Betsy Clebsch – ISBN 7808819-291-3-3 (2003)

The Gardener's Guide to Growing Salvia's – John Sutton – ISBN 0-71530803-3 (1999)

The Plant Lover's Guide to Salvias – John Wittlesey - ISBN 978-1604694192 (2014)